Wilrica Nieuws

Maa 2021 — jaargang 5 — nr. 1

Onze deurbel stond niet stil

In de media lees je hoe moeilijk de jongeren het hebben in hun isolement onder corona, maar niet alleen de jongeren. Onze maatschappij begint de gevolgen echt wel te voelen van al die beperkende maatregelen. Onwillekeurig maak ik mij de bedenking hoe onze voorouders, zowel jong als oud, het er in het verleden vanaf hebben gebracht. Ik heb mijn grootouders en ouders nooit horen klagen, ook al hebben zij door honger en oorlogen de dood soms echt in de ogen gekeken. Sommigen hebben echt miserie meegemaakt, maar er was ook een grote solidariteit. Uiteraard hebben mijn ouders en grootouders een gezonde portie geluk gehad, en kon niet iedereen het navertellen. De mensen leefden veel meer buiten, hun sociaal leven speelde zich af aan de voordeur. Zij hadden simpelweg geen geld om te feesten, om lockdown-party's te organiseren, ze hadden geen sociale media.

De titel van dit voorwoord "Onze deurbel stond niet stil" is de gebalde weergave van hoe onze maatschappij toen was georganiseerd. Het was zo simpel als wat. Alles wat een doorsnee gezin toen nodig had, werd aan de deur gebracht, en niet zoals nu door een naamloze, gehaaste koerier. Basisbehoeften vormden een steeds wisselend tafereel op de dorpel van de voordeur. Sociaal contact was toen nog geen psychologisch probleem: het bestond gewoon. We zagen het van onze ouders, grootouders, en hebben het zelf nog voor een stuk mee mogen ervaren, maar helaas ook zien verdwijnen.

Het brood van Expo 58 teerde nog tot in de jaren 1980 op de collectieve ervaring van de expo. Voor het eerst kwam er massaal veredeld brood op de plank, brood met broodverbeteraar dus, zodat het "d-a-g-e-n-lang vers" bleef © Wikipedia

Bij ons thuis kwam de buurvrouw al eens bellen voor een eitje, of wat boter. De melkboer had niet geleverd omdat het bestelbriefje was weggewaaid. Die buurvrouw had een telefoon, wij niet, en bij haar mocht moeder al eens een dringend telefoontje plegen als vader ziek was, eveneens in ruil voor een eitje, een pakje zout, suiker... Ik vond dat normaal, maar mijn kleinkinderen trokken grote ogen toen ik het vertelde. Ook de ontvanger van de 'ziekenkas' liet de deurbel klinken om een zegeltje te plakken.

De melkboer kwam met paard en kar op onze oprit melk en aardappelen leveren. Vers gemolken rauwe melk uit de grote melkstoop, met een grote pollepel, exact de juiste maat van de kookpot. De brouwer leverde bier, limonade en water in zware houten bakken. De kolenboer leverde één keer per jaar de kolen aan huis. Eerst nog met paard en kar en dan met een vrachtwagen. Die mannen met cape over hun hoofd en schouder konden écht wel mikken naar dat kleine keldergat dat uitgaf in de kolenkelder. Bakker De Castro leverde elke dag een vers, spierwit Expobrood af. Afrekenen gebeurde wekelijks aan de hand van een broodspaarkaart. De gazettenman kwam dagelijks langs, de kranten samengebundeld in een bak op het frame van zijn fiets. Door een vergroeiing in zijn ruggengraat was hij letterlijk naar zijn fietsstuur gegroeid, zo krom liep hij, maar had altijd en voor iedereen een vriendelijk woord.

De toeleveranciers van minder essentiële voedingswaren, hanteerden hun eigen deurbel zoals Soep van Boom of Glacé Annie die met haar geelkleurig 2 Pk'tje via een klein bronzen klokje een hemels ijskreem-geluid liet horen. De lieve dame bediende haar cliënteel door het opgeklapte venster waarachter een smal plankje was bevestigd. Waar normaal de passagiersstoel stond, was een koelbak gemonteerd met heerlijk ijs in diverse smaken en kleuren. We vroegen altijd een potje omwille van het bijhorende plastiek lepeltje dat voorzien was van een afbreekbaar Belgisch muntstukje, of een letter uit het alfabet die je dan kon sparen om later je hele naam op de spaken van je fiets te bevestigen.

Onze deurbel stond niet stil totdat de supermarkten, met prijzen waar niemand tegenop kon, het einde inluidde van de neringdoeners aan huis. Ik herinner mij als kind de dikwijls 'pijnlijke' gesprekken van mijn moeder aan de voordeur, als een leverancier bedankt werd voor bewezen diensten.

De burencontacten verminderden naarmate wij ouder werden. Iedereen een televisie, een auto, en alle jaren op vakantie naar Luxemburg, toen nog aan het andere eind van de wereld.

'Soep, soep...lekkere soep! Iemand een liter soep?' *Waar is de tijd dat we na het " bellen naar buiten togen met een grote pot om één of meerdere scheppen soep (tomatensoep met ballekes e.a.) te kopen voor een paar luttele centen* (ThvdK) ¤ Foto: verzameling Frederic Sonck en Retro Pub & Co

Deze bijdrage geldt als tegengif voor het huidige maatschappelijk beeld in de wachtkamer van de dokter. Onze deurbel was hét middel tegen vervreemding, afzondering en isolement.

Het doet deugd om daar nog eens op terug te blikken maar ik mis mijn deurbel.

Hugo Cassauwers,
voorzitter

De eerste Wilrijkse eeuwelinge

Elizabeth (Peetje) Van Goubergen heette ze en op 28 maart 1942 werd ze 100 jaar. Midden in de bezettingstijd kon Wilrijk zijn officiële allereerste eeuwelinge noteren en dat ging, ondanks de sombere tijden, niet onopgemerkt voorbij.

In Wilrijk alleen al worden vandaag de dag gemiddeld vijf inwoners 100 jaar. Weliswaar nog altijd een bijzondere gebeurtenis maar toch niet meer de grote zeldzaamheid van 80 jaar geleden. Niet te verwonderen dat de pers in 1942 veel aandacht had voor Peetjes unieke verjaardag
Het na de oorlog ter ziele gegane dagblad De Dag, had er zelfs een volle bladzijde voor over.

"Zij woont in de Zinkhoevelaan, in een oud werkmanshuisje dat een schrille tegenstelling vormt met de moderne villa's aan de overzijde. Ginds de chique rijke-mensenbuurt van het Park en de Dikke Mee, hier het schamele huisje met de roodstenen vloer op het gelijkvloers dat terzelfdertijd keuken en eetkamer en slaapkamer is waar de mensen, zonder comfort, wroetend in het zweet huns aanschijns… honderd jaar worden".

Zittend Peetje Van Goubergen. Staande van l.n.r.: haar dochter Rosalie, kleindochter Helena en achterkleindochter Rosalie (Bracke). In 1942 was dit een zeldzaam viergeslacht © KvH Wilrica

En de journalist-van-dienst ging verder
"Ze zat naast de Leuvense stoof en had juist een verse pot koffie gezet. Koffie… al is het de laatste tijd ersatz geworden. En ze lachte dat ze schokte omdat er zoveel belangstelling om haar persoon was, want we stonden daar met velen. We hoopten iets wonderbaars te zien en het is alles toch zo eenvoudig als de eeuwelinge u zelf verwelkomt, de hand reikt en vraagt 'wat de heren komen doen'."

Zoals vele Kempische boerendochters was de in Grobbendonk geboren Elizabeth Van Goubergen op jonge leeftijd naar de stad getrokken, op zoek naar werk. Zij huwde tweemaal, had vijf kinderen, een hele rist kleinkinderen en achterkleinkinderen en een leven vol arbeid en zwoegen achter de rug.

Opmerkelijk wel dat de verslaggever ongecensureerd het rantsoeneringsbeleid van de stad in vraag kon stellen.

"Al piekert Peetje niet over de kwaliteit van het brood en al is het haar onverschillig of zij margarine of boter smeert, toch beklaagt ze zich, en niet ten onrechte, over de melkbedeling. Eén liter op vier dagen is niet veel voor een mens-op-jaren die graag pap lust. Moest aan oude en zieke mensen een extra rantsoen worden verstrekt, dan zullen wij nog meerdere eeuwelingen vieren."

Niettemin, Peetje kreeg, zoals gebruikelijk, financiële steun door oprichting van een Huldecomiteit waar *"begoede Wilrijkenaars het zich als een plicht zullen rekenen hun oudste medeburgers in deze benarde tijd te gedenken opdat onze gemeente zijn edelmoedige naam uit de "plezanten" tijd waardig blijve. Intekenen kan bij de heer J. Wittock secretaris van den Onderlingen Bijstand Wilrijk."*

Elizabeth "Peetje" Van Goubergen heeft helaas de terugkeer naar de "plezanten tijd" niet meer meegemaakt. Zij overleed op 6 januari 1944. gvn

Ouder dan je wel denkt

Toen vader en zoon Van Haevermaet in 1973 op de site van hun bedrijf Bouwmaterialen Bridts in de Pater de Dekenstraat en put groeven om een stookolietank te plaatsen vonden zij beenderresten, houtskool en fragmenten van een asurn. Zij stonden op een plaats waar in een ver verleden, mensen hadden getreurd om familieleden of vrienden en die ze met de nodige eerbied hadden begraven.

Een archeologische studie van de voorwerpen was enkele jaren later de aanleiding voor verdere opgravingen met nieuwe vondsten. Een urnenveld, gedateerd rond 600 v. Chr. (IJzertijd) werd blootgelegd. De bewering dat het de Romeinen waren die als eersten in Wilrijk een nederzetting hadden gesticht, werd doorprikt.

Het urnenveld leverde het bewijs van een pre-Romeinse bewoning maar restanten van huisvesting kwamen niet aan de oppervlakte. Recente opgravingen brachten eindelijk zekerheid.

Zo moet een IJzertijdboerderij er hebben uitgezien met afmetingen van 20 meter lengte op 10 meter breedte © Raap, Adviesbureau voor Archeologie

Met dank aan het verplicht archeologisch onderzoek

Sinds 2016 dient in Vlaanderen de aanvraag voor een verkavelings- of stedenbouwkundige vergunning van enige omvang vergezeld te worden van het verslag van een archeologisch vooronderzoek.

Waar binnenkort de woonsite Tuinen van Eden verrijst, vond men op het hoogste deel van het terrein, sporen van een hoeve: paalgaten van de woning, houtskoolresten, een waterput en een pad naar de hoeve. © Raap, Adviesbureau voor Archeologie

Nadat vorig jaar potscherven uit de IJzertijd gevonden werden in de oude kasteeltuin van Hof ter Beke, kwam vorige maand in het Park Neerland langs de Krijgslaan een ijzertijdboerderij (800-57 v.Chr.) aan het licht die bestond uit een woonhuis (met een vermoedelijke haardplaats), een bijhorende waterput, en enkele karrensporen. De houtskool- en asresten worden nu verder onderzocht om een nauwkeuriger datering te kunnen bepalen. -gvn

Het lucifersdoosje van Chantraine en co.

Vorig jaar, tijdens restauratiewerken in de Sint-Jacobskerk van Antwerpen vond men in de gewelven van het gebouw een lucifersdoosje met een brief, gedateerd op 21 juli 1941. De boodschap was geschreven door werkmannen van de Dienst der Stadsgebouwen. Eén van de auteurs was Wilrijkenaar Louis Chantraine.

Als deze zoldering nog eens geschilderd zal worden, zullen wij niet meer tot deze aarde behoren, wij moeten ons nakomelingen zeggen dat wij het niet plezierig in ons leven gehad hebben. Twee oorlogen hebben wij medegemaakt, een in 1914 een in 1940, dat kan nog al tellen he!!!
Wij staan hier te werken zwart van den honger, tot den laatsten cent persen zij ons af om een weinig eten.

In dit lucifersdoosje zat de boodschap van Louis Chantraine en collega's verborgen. © Werner Pottier

Ik geef onze nakomelingen den goede raad als het nog eens oorlog word in de levensloop zorgt goed, voor een voorraad in huis, zoo als rijst, koffie, bloem, tabak, tarwe, graan voor u in 't leven te houden!!! Geniet vol op van 't leven! Salut mannen!!!
Gedaan den 21 juli van 't jaar 1941 door de schilders dienst der gebouwen John Janssen, Jul Gyselinck, Louis Chantraine en Jul Van Hemeldonck.

Op een stelling, 27 meter boven de begane grond, schreven deze stadswerkmannen dit briefje op de keerzijde van twee blanco activiteitenbonnen van de Dienst der Stadsgebouwen, vouwden beide velletjes keurig samen en stopten ze in een leeg lucifersdoosje. Het kleinood verdween achter een sluitsteen van het herstelde plafond, waar het recent werd ontdekt.

Werner Pottier van het Stadsarchief vertelt: "Wanneer die mannen hun bericht schrijven is Antwerpen al meer dan een jaar bezet en hapert de voedselbevoorrading. Op de zwarte markt swingen de prijzen de pan uit. Het is vaak kiezen tussen honger of veel betalen voor weinig voedsel. Het is dan ook veelzeggend dat de vier werkmannen beide wereldoorlogen aanhalen. Oorlogen waardoor zij "het niet plezierig" in hun leven hadden. En dat geldt zeker voor Gyselinck en Chantraine. Eerstgenoemde had tijdens de Eerste Wereldoorlog de volledige periode aan het front meegemaakt. De jongere Louis Chantraine (°1913) had zijn eerste levensjaren in oorlogsomstandigheden meegemaakt, opgevoed door een alleenstaande moeder. Vader Alfons keerde immers niet terug uit zijn krijgsgevangenschap in Lichtenhorst (D) waar hij aan tuberculose overleed".

Alfons Chantraine wordt in Wilrijk herinnerd met een straatnaam.

Zoon Louis was een gediplomeerd behanger-huisschilder die in 1936 (hij was toen amper 23), samen met zijn schoonbroer Willem Vantvelt, een dubbelwoning liet bouwen in de Frans Stienletlaan (Valaar). Zij contacteerden de architecten Marc Segers en dienst studiegenoot … Renaat Braem, die aan het begin van een grootse carrière stond. Louis kon op dat moment niet vermoeden dat zijn woning als prille creatie van een gerenommeerd architect in 2002 de status van beschermd monument zou krijgen.

Met dank aan Werner Pottier (Stadsarchief)

Meer info i n het boek Wilryck, straten en pleinen

Meer info over de dubbelwoning Chantraine-Vantvelt in de Frans Stienletlaan 33-35, Wilrijk. Zie www.inventaris.onroerenderfgoed.be - Erfgoedobjecten

Van de redactie

Redactieadres: gilbert.van.nuffel@wilrica.be

Vindt u dat onze lokale geschiedenis moet blijven leven, dan kan u Wilrica steunen.
Steunend lid wordt u bij een storting vanaf 15 euro. Erelid bent u vanaf 30 euro of meer. Uw bijdrage kan worden gestort op BE02 7380 0818 8640 – Kring voor Heemkunde Wilrica. Dank bij voorbaat.

Ook dit jaar geen Geitestoet
Het risico blijft dat de Geitestoet (gepland op 19 september dit jaar) zich niet ten volle zal kunnen ontplooien in een post-coronatijd. De kans op een verplichte toeschouwersbeperking en een voorbereiding in moeilijke omstandigheden, deed de organisatie besluiten om, in samenspraak met de districts- en stedelijke overheid, de Geitestoet te verplaatsen naar **zondag 25 september 2022**.
"Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de aloude traditie om de Geitestoet in al zijn eer en glorie in de huidige vorm te behouden" zeggen de inrichters en districtsbestuur unaniem. "Liever een volwaardige traditionele stoet dan een halfbakken optocht".

Kijk ook eens op onze website **www.wilrica.be** waar regelmatig een nieuw interessant artikel verschijnt.

De Kring voor Heemkunde Wilrica is geen ledenorganisatie en telt alleen ereleden, steunende leden en sympathisanten die in navolging van de richtlijnen van het Europese Verdrag GDPR in zake het gebruik van persoonsgegevens, de toelating hebben gegeven om hen deze WilricaNieuws toe te zenden. Uw persoonsgegevens worden niet doorgegeven aan derden.

v.u.: Hugo Cassauwers, p.a. Wilrica, Districtshuis – Bist 1, 2610 Wilrijk
redactie : Gilbert Van Nuffel, gilbert.van.nuffel@wilrica.be
vormgeving: Ken Van Nuffel